

Поліна В. Пузирьова*

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

У статті визначено, що забезпечення економічної безпеки в контексті фінансової системи в умовах цифрової економіки та глобалізації є одним із ключових викликів сучасного розвитку, де глобальні фінансові ринки стають дедалі більш взаємопов'язаними, а цифрові технології змінюють традиційні механізми управління фінансовими потоками, що створює як нові можливості, так і нові ризики. Встановлено, що цифровізація сприяє зростанню ефективності фінансових операцій, автоматизації процесів, розвитку фінансових технологій та появі нових механізмів управління ризиками. Доведено, що одним із головних аспектів економічної безпеки є стійкість фінансової системи, яка залежить від ефективного регулювання цифрових фінансів, контролю за рухом капіталу та захисту даних. Встановлено роль кібербезпеки, яка робить фінансові системи невразливими до атак хакерів, витоку конфіденційної інформації та дестабілізації платіжних систем. Визначено, що державне регулювання має адаптуватися до цифрових викликів, забезпечуючи баланс між фінансовою інноваційністю та захистом національних інтересів. Запропоновані інструменти, принципи, задачі, критерії та формули дозволяють комплексно оцінювати рівень економічної безпеки фінансової системи в умовах цифрової економіки та глобалізації, де високий рівень фінансової стабільності, регуляторного контролю, доступності фінансових послуг, а також надійний захист інформації та управління ризиками є ключовими факторами для забезпечення економічної безпеки держави. Рекомендовано розробляти стратегії зміцнення власної фінансової стійкості, забезпечення прозорості фінансових потоків та підвищення ефективності боротьби з фінансовими злочинами за допомогою міжнародної співпраці, що дозволить координувати дії у сфері фінансового моніторингу, обміну інформацією про загрози та протидії відмиванню коштів. Встановлено, що тільки гармонійне поєднання цих елементів дозволить знизити ризики, сприяти стабільності фінансової системи та створити умови для сталого економічного розвитку.

Ключові слова: механізм забезпечення економічної безпеки, сталий розвиток, фінансова система, цифрова економіка, глобалізація, фінансовий контроль, регулювання фінансового ринку, міжнародні співпраця.

Рис. 1. Табл. 3. Фор. 11. Літ. 26.

DOI: 10.32752/1993-6788-2025-1-283-189-204

Polina V. Puzyrova

THE MECHANISM FOR ENSURING ECONOMIC SECURITY IN THE FIELD OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE STATE'S FINANCIAL SYSTEM IN THE CONDITIONS OF THE DIGITAL ECONOMY AND GLOBALIZATION CHANGES

The article argues that in the context of the digital economy and globalization, ensuring economic security poses significant challenges. With global financial markets increasingly interconnected and digital technologies transforming traditional financial management, new opportunities and risks emerge. Digitalization enhances transaction efficiency, automates processes, fosters

* Kyiv National University of Technologies and Design. Ukraine.

financial technology development, and introduces new risk management mechanisms. The stability of the financial system hinges on effective regulation of digital finance, capital controls, and data protection. Cybersecurity plays a crucial role in safeguarding financial systems against hacking, data breaches, and payment system destabilization. State regulation must adapt to digital challenges, balancing financial innovation with national interests protection. Proposed tools, principles, tasks, criteria, and formulas enable a comprehensive assessment of financial system security in the digital economy and globalization. Key factors include high financial stability, effective regulation, accessible financial services, and robust information protection and risk management. Strategies should prioritize enhancing financial stability, ensuring transparent financial flows, and improving anti-financial crime effectiveness through international cooperation. Harmonizing these elements is essential to mitigate risks, bolster financial system stability, and foster sustainable economic development.

Keywords: mechanism for ensuring economic security, sustainable development, financial system, digital economy, globalisation, financial control, financial market regulation, international cooperation.

Peer-reviewed, approved and placed: 12.01.2025.

Постановка проблеми. В умовах зростаючої цифровізації та поглиблення глобалізаційних процесів фінансова система країни стикається з новими викликами, які стосуються кібербезпеки, фінансової стабільності, ефективності державного регулювання, розвитку фінансових технологій та забезпечення прозорості економічних процесів. Економічна безпека фінансової системи є ключовою передумовою сталого економічного розвитку, адже саме стабільність фінансових інститутів та довіра до фінансового сектора формують основу для макроекономічної стабільності, стимулювання інвестицій та економічного зростання.

Основними проблемами у цій сфері є високий рівень фінансових ризиків, зростання загроз фінансовій безпеці через кібератаки, недостатній рівень фінансової інклюзії, нерозвиненість механізмів захисту персональних та фінансових даних, а також виклики, пов'язані з тінізацією економіки та відтоком капіталу. Крім того, цифрова трансформація фінансової системи супроводжується необхідністю модернізації державного регулювання, адаптації законодавчої бази до нових умов та створення сприятливого середовища для розвитку фінансових технологій, включаючи блокчейн, криптовалюту та штучний інтелект у фінансовому секторі.

У зв'язку з цим виникає необхідність розробки ефективного механізму забезпечення економічної безпеки фінансової системи України, який враховуватиме як внутрішні, так і зовнішні фактори впливу. Такий механізм повинен передбачати комплексні заходи, спрямовані на підвищення стійкості фінансової системи до глобальних викликів, забезпечення надійності цифрових фінансових послуг, підвищення ефективності антикризового управління, стимулювання інноваційного розвитку та формування сучасної нормативно-правової бази. Особливої уваги потребує питання гармонізації національного фінансового законодавства з міжнародними стандартами та забезпечення ефективної взаємодії державних інституцій із приватним сектором у сфері фінансової безпеки. Таким чином, проблема забезпечення економічної безпеки фінансової системи України в умовах цифрової

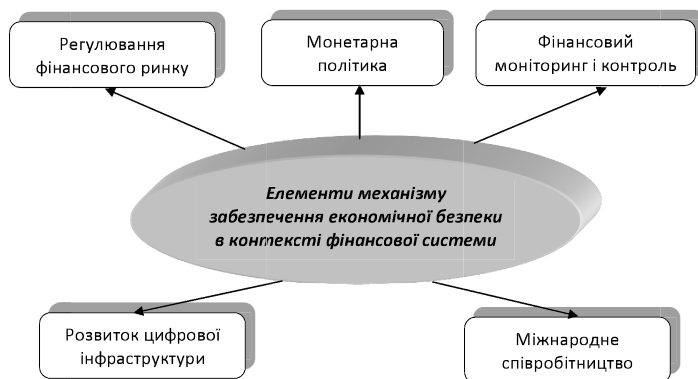
економіки та глобалізації є багатовимірною та вимагає комплексного наукового підходу, що поєднує економічні, технологічні, правові та управлінські аспекти. Вирішення цієї проблеми сприятиме підвищенню конкурентоспроможності фінансової системи країни, забезпеченню її стійкості до зовнішніх та внутрішніх загроз, а також створенню умов для сталого розвитку економіки України в довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій з дослідження питань забезпечення економічної безпеки в контексті сталого розвитку фінансової системи в умовах цифрової економіки та глобалізації знайшли свої відображення у працях таких вчених-економістів: З. Варналій [7], який дослідив теоретико-методологічні засади економічної та фінансової безпеки України в умовах глобалізації. І. Кульчицький [13], який досліджував стратегії управління економічною безпекою підприємств в умовах цифрової економіки. О. Гальчинський [9] та Т. Васильців [8] присвятили свої праці дослідженню економічної безпеки України в умовах глобалізації та інтеграції. В. Мунтіян [18] та О. Кузьмін [12] досліджували економічну безпеку держави в умовах глобалізації та цифрової трансформації. І. Луніна [17] аналізувала бюджетну безпеку України в умовах глобалізації. С. Пирожков [19] та О. Барановський [6] досліджували питання національної безпеки України в умовах глобалізації та фінансову безпеку банківської системи України. М. Кастельс [1] досліджував інформаційну економіку та її вплив на глобалізацію. К. Шваб проаналізував четверту промислову революцію та її вплив на економічну безпеку.

Метою даної статті є визначення механізму забезпечення економічної безпеки в контексті сталого розвитку фінансової системи України в умовах цифрової економіки та глобалізації.

Основні результати дослідження. Механізм забезпечення економічної безпеки відіграє ключову роль у формуванні стійкості фінансової системи України, особливо в умовах цифрової економіки та глобалізації. У сучасних реаліях цифровізація фінансового сектору спричиняє як нові можливості для економічного зростання, так і загрози, пов'язані з кіберризиками, фінансовими махінаціями та нестабільністю ринків. Водночас процеси глобалізації посилюють взаємозалежність економік, що вимагає адаптації механізмів регулювання та захисту національної фінансової системи до змін у світовому економічному просторі. У цьому контексті забезпечення економічної безпеки передбачає комплекс заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків, підтримку макроекономічної стабільності, ефективне функціонування фінансових інститутів та забезпечення стійкості економічного розвитку. Важливими аспектами є розвиток цифрової інфраструктури, впровадження інноваційних фінансових технологій, удосконалення правового регулювання та підвищення рівня фінансової грамотності населення [1-4].

Дослідження механізмів забезпечення економічної безпеки в умовах цифрової економіки та глобалізації є актуальним напрямом, що сприяє розробці стратегічних підходів до забезпечення фінансової стабільності та сталого розвитку України. Механізми забезпечення економічної безпеки в контексті фінансової системи включає такі елементи (рис. 1).

Рис. 1. Основні елементи механізму забезпечення економічної безпеки в контексті фінансової системи, згруповано автором на основі [5-11]

Розглянемо ці елементи більш детально. Регулювання фінансового ринку є важливою складовою функціонування фінансової системи, оскільки воно забезпечує стабільність, прозорість і ефективність ринку капіталу, грошового обігу та фінансових послуг. Фінансова система включає сукупність фінансових інститутів, ринків, інструментів та механізмів, які забезпечують рух фінансових ресурсів між економічними агентами. Регулювання фінансового ринку здійснюється державними органами, такими як НБУ, комісії з регулювання ринків фінансових послуг та інші уповноважені установи, які встановлюють нормативні вимоги, контролюють діяльність учасників ринку та запобігають кризовим явищам. Основними напрямками регулювання є:

- ліцензування фінансових установ;
- контроль за дотриманням фінансових стандартів;
- захист прав інвесторів та споживачів фінансових послуг;
- запобігання фінансовим махінаціям і відмиванню коштів;
- створення сприятливих умов для розвитку фінансових інструментів і залучення інвестицій.

Ефективне регулювання фінансового ринку сприяє економічному зростанню, забезпечує довіру учасників ринку та мінімізує ризики, пов'язані з фінансовими кризами, що, у свою чергу, позитивно впливає на стабільність усієї фінансової системи [12-15].

Монетарна політика – є невід'ємною складовою фінансової системи та виконує ключову роль у регулюванні економічних процесів через контроль грошової маси, процентних ставок та інструментів кредитно-грошового регулювання. Основною метою монетарної політики є забезпечення стабільності національної валюти, контролювання рівня інфляції, стимулювання економічного зростання та підтримка зайнятості. НБУ як головний регулятор реалізує монетарну політику шляхом використання різних інструментів, таких як:

- операції на відкритому ринку;

- зміна облікової ставки;
- регулювання норми обов'язкових резервів для комерційних банків.

Монетарна політика може бути стимулюючою або стримувальною залежно від економічних умов: у періоди спаду вона спрямована на розширення грошової маси та зниження процентних ставок для активізації кредитування й інвестицій, тоді як у періоди перегріву економіки або високої інфляції – на обмеження доступу до ліквідності та підвищення вартості кредитів [16-19].

Важливим аспектом є взаємозв'язок монетарної політики з іншими складовими фінансової системи, зокрема фіскальною політикою, ринком капіталу та банківським сектором, оскільки ефективність монетарного регулювання значною мірою залежить від координації між різними економічними інституціями. У глобальному контексті монетарна політика також впливає на міжнародні фінансові ринки, обмінні курси та рівень конкурентоспроможності національної економіки, що робить її одним із ключових інструментів забезпечення економічної стабільності.

Фінансовий моніторинг і контроль – є ключовими елементами функціонування фінансової системи, оскільки забезпечують стабільність, прозорість та захист від фінансових злочинів. Фінансовий моніторинг передбачає постійний нагляд за фінансовими операціями, аналіз їхньої законності, відповідність нормативним вимогам і виявлення підозрілих транзакцій, які можуть бути пов'язані з відмиванням грошей або фінансуванням тероризму [20-24].

Фінансовий моніторинг і контроль здійснюється як на рівні державних органів, так і на рівні фінансових установ, які зобов'язані впроваджувати заходи з ідентифікації клієнтів, аналізу їхніх фінансових операцій та повідомлення про підозрілі дії до відповідних контролюючих органів. У свою чергу, фінансовий контроль – це система заходів, спрямованих на дотримання законодавства, ефективне управління фінансовими ресурсами, запобігання корупції та фінансовим порушенням, що охоплює як внутрішній контроль у банках, підприємствах і державних установах, так і зовнішній контроль, що здійснюється аудитором та державними регуляторами. Основні методи фінансового контролю включають аудит, ревізії, аналіз фінансової звітності та перевірку відповідності фінансових операцій законодавчим нормам [24-26].

Таким чином, фінансовий моніторинг і контроль є невід'ємною частиною фінансової системи, сприяючи її надійності, ефективності та захисту від незаконних фінансових схем.

Розвиток цифрової інфраструктури в контексті фінансової системи – один із ключових факторів сучасного економічного прогресу. Впровадження передових цифрових технологій у фінансовій сфері сприяє підвищенню ефективності, безпеки та доступності фінансових послуг, що, у свою чергу, стимулює економічний розвиток і фінансову інклюзію. Основою цифрової інфраструктури є такі компоненти, як електронні платежі, блокчейн-технології, штучний інтелект, великі дані та хмарні обчислення. Зростання популярності цифрових платіжних систем, зокрема мобільного банкінгу та безконтактних розрахунків, сприяє зменшенню частки готівкових операцій і

підвищенню прозорості фінансових потоків. Блокчейн-технології забезпечують децентралізацію, безпеку та надійність фінансових транзакцій, що особливо важливо для боротьби з шахрайством і забезпечення довіри до фінансових інститутів. Використання штучного інтелекту та аналізу великих даних дозволяє банкам і фінансовим організаціям покращувати якість обслуговування клієнтів, прогнозувати ризики та ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення. Хмарні обчислення, у свою чергу, дають змогу фінансовим установам масштабувати свої послуги, забезпечуючи високу продуктивність і безперебійну роботу цифрових платформ [14-22].

Важливим аспектом цифрової трансформації фінансової системи є також регуляторні ініціативи, які мають на меті забезпечити кібербезпеку, захист персональних даних і дотримання міжнародних стандартів у сфері фінансових технологій, що сприяє створенню більш гнучкої, інноваційної та конкурентоспроможної фінансової системи, яка відповідає викликам сучасного цифрового світу.

Міжнародне співробітництво в контексті фінансової системи - важливий фактор для забезпечення стабільності, ефективності та розвитку світової економіки. Взаємодія між країнами у фінансовій сфері охоплює широкий спектр аспектів, таких як координація монетарної політики, регулювання фінансових ринків, залучення іноземних інвестицій, боротьба з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, а також співпраця у сфері міжнародного оподаткування. Основними інституціями, що забезпечують міжнародну фінансову співпрацю, є Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Банк міжнародних розрахунків та регіональні фінансові організації, які працюють над стабілізацією валютних курсів, наданням фінансової допомоги країнам із кризовими економіками та розробкою спільних стандартів фінансового регулювання [9-14].

Важливим аспектом міжнародної фінансової взаємодії є інтеграція фінансових ринків, яка сприяє більшій мобільності капіталу, проте водночас підвищує ризики глобальних фінансових криз. Для мінімізації цих ризиків країни впроваджують узгоджену політику щодо банківського нагляду, фінансової прозорості та управління макроекономічними дисбалансами. У сучасних умовах цифровізації фінансова співпраця також поширюється на розвиток фінтех-рішень, кібербезпеку та впровадження міжнародних стандартів цифрових платежів. Таким чином, міжнародне співробітництво у фінансовій сфері є невід'ємною складовою світової економічної системи, що сприяє її стабільності та сталому розвитку [11-17].

В контексті сталого розвитку, фінансова система України повинна забезпечувати не лише економічну стійкість, але й враховувати соціальні, екологічні та інші аспекти сталого розвитку, що вимагає комплексного підходу та постійного адаптування до нових чинників впливу на механізм забезпечення економічної безпеки в контексті фінансової системи в умовах цифрової трансформації та глобалізації (табл. 1).

Таблиця 1. Внутрішні та зовнішні фактори впливу на цифрової економіки та глобалізації, згруповано автором на основі [15-21]

Фактори впливу	Характеристика
Внутрішні фактори	
Фінансова стійкість	Рівень ліквідності, капіталізація банків, фінансова дисципліна підприємств.
Цифрова трансформація	Розвиток фінтех, використання блокчейн-технологій, автоматизація фінансових процесів.
Кібербезпека	Захист від фінансових кібератак, рівень цифрової грамотності персоналу.
Нормативно-правове забезпечення	Внутрішні регуляторні акти, податкове законодавство, антикорупційні механізми.
Корпоративне управління	Прозорість фінансової звітності, стратегічне планування ризиків.
Інвестиційна політика	Джерела фінансування, залучення іноземних та внутрішніх інвесторів.
Інноваційний розвиток	Впровадження фінансових технологій, рівень цифрових компетенцій фахівців.
Зовнішні фактори	
Глобалізаційні процеси	Вплив міжнародних фінансових ринків, інтеграція у світові економічні процеси.
Валютні ризики	Курсові коливання, валютна політика центрального банку.
Геополітична ситуація	Санкційні режими, економічні війни, міжнародна торгова політика.
Міжнародні фінансові кризи	Вплив світових рецесій, банківських криз, фінансових бульбашок.
Технологічні виклики	Швидкий розвиток цифрових фінансових технологій, необхідність адаптації.
Законодавче середовище	Вплив міжнародних стандартів регулювання, вимоги до фінансового моніторингу.
Конкуренція у фінансовому секторі	Вихід міжнародних компаній на ринок, конкуренція з традиційними фінансовими установами.
Демографічні та соціальні фактори	Рівень цифрової грамотності населення, доступність фінансових послуг.

Основні інструменти забезпечення економічної безпеки в контексті фінансової системи в умовах цифрової економіки та глобалізації охоплюють широкий спектр механізмів, які спрямовані на мінімізацію ризиків, запобігання фінансовим кризам та підтримку стабільності. Одним із ключових інструментів є нормативно-правове регулювання, що включає закони та підзаконні акти, спрямовані на контроль за фінансовими потоками, захист банківської системи та протидію фінансовим злочинам, зокрема шахрайству та відмиванню коштів. Важливим елементом є система фінансового моніторингу, яка дозволяє виявляти підозрілі транзакції, оцінювати ризики контрагентів і протидіяти нелегальним фінансовим операціям.

Значну роль відіграє розвиток кібербезпеки, адже цифровізація фінансової сфери супроводжується зростанням кіберзагроз, що вимагає впровадження передових технологій захисту інформації, включаючи

шифрування, багаторівневу аутентифікацію та штучний інтелект для аналізу загроз. Інструменти державного фінансового контролю, такі як податковий моніторинг, аудит та антикризове управління, сприяють підвищенню прозорості фінансової системи та запобігають ухиленню від оподаткування.

Грошово-кредитна політика також є важливим інструментом економічної безпеки, оскільки центральні банки використовують її для регулювання інфляції, стабілізації курсу національної валюти та підтримки ліквідності банківського сектора. Крім того, застосовуються міжнародні стандарти фінансової звітності та ризик-менеджменту, що дозволяють гармонізувати фінансові системи різних країн, підвищуючи рівень довіри між суб'єктами економічної діяльності.

У сучасних умовах глобалізації та цифрової економіки важливим є використання технологій блокчейну та смарт-контрактів, які забезпечують прозорість фінансових операцій та знижують ризики шахрайства. Водночас розвиток фінансової грамотності серед населення та підприємств сприяє підвищенню рівня захищеності економічних агентів, оскільки обізнаність у фінансових ризиках допомагає уникати шахрайських схем та непередбачених фінансових втрат.

Таким чином, забезпечення економічної безпеки у фінансовій системі в умовах цифрової економіки та глобалізації вимагає комплексного підходу, що включає нормативно-правове регулювання, фінансовий моніторинг, кібербезпеку, податковий контроль, грошово-кредитну політику, міжнародні стандарти, новітні цифрові технології та підвищення фінансової грамотності, що базуються на принципах та задачах (табл. 2).

Таблиця 2 допомагає зрозуміти, як у сучасних умовах, зокрема в цифровій економіці, організувати системи забезпечення економічної безпеки в фінансовій сфері, враховуючи виклики глобалізації та новітніх технологій.

З метою ефективного забезпечення економічної безпеки в контексті фінансової системи в умовах цифрової економіки та глобалізації використовують критерії визначення основних напрямів забезпечення економічної безпеки:

1. Сталість фінансової системи (забезпечення стабільності фінансових установ, зокрема банків та інших фінансових інститутів; розвиток механізмів для запобігання фінансовим кризам та зменшення їх негативних наслідків для економіки; впровадження національних та міжнародних стандартів регулювання фінансової діяльності).

2. Інноваційні та цифрові технології (забезпечення впровадження технологій блокчейн, криптовалюти, фінансових технологій для покращення ефективності та прозорості фінансових операцій; захист від кіберзагроз, що можуть вплинути на фінансові установи та економічну систему в цілому (хакерські атаки, шахрайство); розвиток систем цифрових валют і платіжних систем, що можуть стати основою стабільної фінансової політики).

3. Регулювання та контроль (підвищення рівня регулювання фінансового сектору на рівні держави та міжнародних організацій, зокрема у відповідності до нових умов цифрової економіки; створення прозорих механізмів контролю за обігом фінансів у віртуальних середовищах, а також за дотриманням стандартів фінансової безпеки).

Таблиця 2. Основні принципи та задачі забезпечення економічної безпеки в контексті фінансової системи в умовах цифрової економіки та глобалізації, згруповано автором на основі [4-12]

Принципи забезпечення економічної безпеки	Задачі забезпечення економічної безпеки
1. Сталість фінансової системи.	1. Забезпечення стабільності фінансових установ та ринків.
2. Диверсифікація фінансових ризиків.	2. Зниження фінансових ризиків через диверсифікацію активів і джерел доходів.
3. Адаптація до цифрових трансформацій.	3. Створення та вдосконалення цифрових фінансових інструментів і платформ.
4. Захист національних інтересів у глобальному фінансовому середовищі.	4. Забезпечення національної фінансової стабільності в умовах глобалізації.
5. Прозорість і підзвітність фінансових операцій.	5. Використання технологій для підвищення прозорості та доступу до фінансової інформації.
6. Інноваційність у фінансових технологіях.	6. Створення та підтримка інновацій у сфері фінансових технологій
7. Розвиток систем кібербезпеки.	7. Захист від кіберзагроз і забезпечення безпеки фінансових даних.
8. Гнучкість та здатність до адаптації.	8. Забезпечення можливості швидкої адаптації до змін економічних умов.
9. Стратегічне планування.	9. Розробка стратегій для забезпечення економічної безпеки в умовах цифрової економіки та глобалізації.
10. Врахування екологічних та соціальних аспектів.	10. Інтеграція екологічних та соціальних факторів у фінансове планування і стратегію розвитку.

4. Фінансова доступність та інклюзивність (забезпечення рівного доступу до фінансових послуг для різних категорій населення, включаючи малий та середній бізнес, особливо в умовах цифровізації; розвиток систем кредитування та інвестиційних механізмів, доступних через цифрові платформи).

5. Глобальні фінансові зв'язки та валютні ризики (створення стратегій для зменшення валютних ризиків, пов'язаних з глобалізацією фінансових ринків; забезпечення диверсифікації економічних зв'язків, що дозволить уникнути залежності від конкретних фінансових інститутів або валют).

6. Ризики та кризові явища (розробка заходів для мінімізації впливу глобальних економічних криз, зокрема через активне використання цифрових інструментів та підтримку національних фінансових інститутів; впровадження стратегій для запобігання фінансовим маніпуляціям та забезпечення економічної безпеки через прозорість фінансових операцій).

7. Інформаційна безпека (захист від витоку даних та шахрайства в цифрових фінансових системах; використання технологій штучного інтелекту для прогнозування та виявлення можливих фінансових загроз у реальному часі).

Отже, забезпечення економічної безпеки в умовах цифровізації та глобалізації потребує комплексного підходу, що включає інновації, законодавче регулювання та стратегічне управління на всіх рівнях економічної

діяльності. В табл. 3 наведено критерії забезпечення економічної безпеки в контексті фінансової системи в умовах цифрової економіки та глобалізації.

Таблиця 3. Критерії забезпечення економічної безпеки в контексті фінансової системи в умовах цифрової економіки та глобалізації, запропоновано автором на основі [6-11]

Критерій	Пояснення	Нормативні значення
1. Сталість фінансової системи	Стабільність фінансових установ і запобігання кризам.	Коефіцієнт капіталізації банку: ≥ 10% Коефіцієнт ліквідності: ≥ 1.0 (нормативи для банків)
2. Інноваційні та цифрові технології	Використання технологій блокчейн, FinTech, криптовалюти.	Індекс цифровізації (DESI): максимальне значення = 1 (повна цифровізація) Криптовалютний ринок: ріст до 5% від загального обсягу фінансів у державі (умовне нормативне значення)
3. Регулювання та контроль	Встановлення національних та міжнародних стандартів для фінансових установ.	Захист фінансових даних: стандарти GDPR (Європа), PCI DSS (оплата картами) Регулювання через ФАТФ (Фінансова група дій)
4. Фінансова доступність та інклюзивність	Розвиток фінансових послуг для всіх категорій населення та малого бізнесу.	Індекс доступності фінансових послуг: ≥ 80% (доступ до банківських послуг)
5. Глобальні фінансові зв'язки та валютні ризики	Диверсифікація економічних зв'язків, мінімізація валютних ризиків.	-
6. Ризики та кризові явища	Мінімізація впливу глобальних економічних криз через цифрові інструменти.	Індекс економічної стійкості: ≥ 0.7 (стійкість економіки до криз)
7. Інформаційна безпека	Захист від витоку даних та кіберзагроз в фінансових системах.	Індекс кібербезпеки: ≥ 80 (для надійних фінансових установ) Рівень захисту даних: 100% для критичних фінансових даних (закони GDPR, PCI DSS)

Данні критерії і нормативи можуть бути адаптовані в залежності від конкретних умов держави чи регіону, а також специфіки фінансових установ.

Формули для розрахунку наведено нижче:

1. Стабільність фінансової системи.

Коефіцієнт достатності капіталу:

$$\text{Capital Adequacy Ratio} = \frac{C_{\text{capital}}}{A_{\text{assets}}} \times 100 \quad (1)$$

Scapital – власний капітал банку; Aassets – загальні активи банку.

Коефіцієнт ліквідності:

$$\text{Liquidity Ratio} = \frac{L_{\text{liquid\_assets}}}{L_{\text{liabilities}}} \quad (2)$$

$L_{\text{liquid\_assets}}$ – ліквідні активи; $L_{\text{liabilities}}$ – короткострокові зобов'язання.

Забезпечення стабільності фінансової системи залежить від рівня капіталізації та ліквідності банків. Високий коефіцієнт капіталізації (>10%) та ліквідності (>1.0) вказує на стійкість фінансових установ до кризових явищ, а регулярний моніторинг цих показників є критично важливим для запобігання фінансовим кризам.

2. Інноваційні та цифрові технології.

Індекс цифрової економіки (DESI):

$$\text{Digital Economy Index} = \frac{\text{Digital Technology Value}}{\text{Maximum Value}} \quad (3)$$

Digital Technology Value - рівень цифровізації економіки та суспільства; Maximum Value - найвища можлива оцінка (1).

Рівень кібербезпеки:

$$R_{\text{cyber}} = \frac{C_{\text{cyber}}}{C_{\text{total}}} \quad (4)$$

C_{cyber} - кількість захищених кібероперацій; C_{total} - загальна кількість операцій.

Високий рівень цифровізації (DESI) сприяє підвищенню ефективності фінансової системи. Забезпечення кібербезпеки є ключовим чинником стійкості цифрової економіки. Використання блокчейну, FinTech і криптовалют потребує регуляторного контролю для зниження ризиків шахрайства.

3. Регулювання та контроль.

Індекс регулювання:

$$I_{\text{reg}} = \frac{R_{\text{controls}}}{R_{\text{total}}} \times 100 \quad (5)$$

R_{controls} - кількість вжитих регуляторних дій; R_{total} - загальна кількість необхідних регуляторних дій.

Ефективна система регулювання фінансового сектору сприяє стабільному економічному розвитку. Високий індекс регулювання (близький до 100%) свідчить про належний рівень контролю фінансових потоків та зниження ризиків незаконних операцій. Впровадження міжнародних стандартів (GDPR, FATF) покращує інвестиційну привабливість країни.

4. Фінансова доступність та інклюзивність.

Індекс доступності фінансових послуг:

$$A_{\text{access}} = \frac{F_{\text{available}}}{F_{\text{total}}} \times 100 \quad (6)$$

$F_{\text{available}}$ - кількість доступних фінансових послуг; F_{total} - загальна кількість фінансових послуг.

Доступність фінансових послуг є важливим фактором соціально-економічного розвитку. Високе значення коефіцієнта доступності (>80%) вказує на рівномірний розподіл фінансових ресурсів серед населення та бізнесу. Державна політика повинна сприяти зниженню бар'єрів для доступу малих підприємств і соціально незахищених верств населення до фінансових послуг.

5. Глобальні фінансові зв'язки та валютні ризики.

Валютний ризик (FX Risk):

$$FXRisk = \sum |P_{fx}| \times \alpha_{fx} \quad (7)$$

P_{fx} - ціна валютного активу; α_{fx} - коефіцієнт ризику, пов'язаний з валютним активом.

Коефіцієнт валютної ліквідності:

$$L_{FX} = \frac{V_{foreign}}{V_{total}} \times 100 \quad (8)$$

$V_{foreign}$ - обсяг валютних резервів; V_{total} - загальні фінансові резерви.

Високий рівень валютної ліквідності (>1.2) є показником фінансової стійкості держави на глобальному ринку. Диверсифікація валютних резервів допомагає знизити ризики економічної залежності від окремих валют. Контроль валютних ризиків через розрахунки FX Risk дозволяє оцінювати загрози для фінансової системи та розробляти антикризові заходи.

6. Ризики та кризові події.

Індекс економічної стійкості:

$$I_{resilience} = \frac{S_{stable}}{S_{total}} \times 100 \quad (9)$$

S_{stable} - кількість стабільних фінансових показників; S_{total} - загальна кількість показників.

Кризові втрати:

$$V = \frac{S_{loss}}{S_{total}} \quad (10)$$

S_{loss} - загальні втрати внаслідок кризи; S_{total} - сукупні фінансові активи.

Економічна стійкість країни визначається її здатністю протистояти кризовим явищам. Чим вищий індекс стійкості (>0.7), тим менший вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансову систему. Втрати від криз мають бути мінімізовані за допомогою ефективного антикризового управління та державного регулювання.

7. Інформаційна безпека.

Рівень захисту даних:

$$C_{secure} = \frac{C_{protected}}{C_{total}} \times 100 \quad (11)$$

$C_{protected}$ - кількість захищених фінансових даних; C_{total} - загальна кількість фінансових даних.

Захист фінансових даних є одним із найважливіших аспектів економічної безпеки. Високий рівень захищеності інформації (>80%) знижує ризики витоків даних, шахрайства та фінансових кіберзлочинів. Виконання міжнародних стандартів кібербезпеки (GDPR, PCI DSS) є обов'язковою умовою для роботи фінансових установ у цифрову епоху.

Отже, наведені інструменти, принципи, задачі, критерії та формули дозволяють комплексно оцінювати рівень економічної безпеки фінансової системи в умовах цифрової економіки та глобалізації, де високий рівень фінансової стабільності, регуляторного контролю, доступності фінансових послуг, а також надійний захист інформації та управління ризиками є ключовими факторами для забезпечення економічної безпеки держави.

Висновки. Забезпечення економічної безпеки в контексті фінансової системи в умовах цифрової економіки та глобалізації є одним із ключових викликів сучасного розвитку. Глобальні фінансові ринки стають дедалі більш взаємопов'язаними, а цифрові технології змінюють традиційні механізми управління фінансовими потоками, що створює як нові можливості, так і нові ризики. Встановлено, що основними загрозами економічній безпеці є кіберзлочинність, шахрайство у фінансовій сфері, нестабільність криптовалютного ринку, високий рівень зовнішньої залежності національних економік та зростання впливу транснаціональних корпорацій на фінансові процеси. Проте цифровізація сприяє зростанню ефективності фінансових операцій, автоматизації процесів, розвитку фінансових технологій (FinTech) та появі нових механізмів управління ризиками.

Доведено, що одним із головних аспектів економічної безпеки є стійкість фінансової системи, яка залежить від ефективного регулювання цифрових фінансів, контролю за рухом капіталу та захисту даних. Встановлено роль кібербезпеки, яка робить фінансові системи невразливими до атак хакерів, витоку конфіденційної інформації та дестабілізації платіжних систем. Визначено, що державне регулювання має адаптуватися до цифрових викликів, забезпечуючи баланс між фінансовою інноваційністю та захистом національних інтересів.

Таким чином, глобалізація економічних процесів змінює традиційні уявлення про фінансову безпеку, оскільки транснаціональні корпорації та міжнародні фінансові інститути все більше впливають на національні економіки. У цьому контексті Україні необхідно розробляти стратегії зміцнення власної фінансової стійкості, забезпечення прозорості фінансових потоків та підвищення ефективності боротьби з фінансовими злочинами за допомогою міжнародної співпраці, що дозволяє координувати дії у сфері фінансового моніторингу, обміну інформацією про загрози та протидії відмиванню коштів. Тільки гармонійне поєднання цих елементів дозволить знизити ризики, сприяти стабільності фінансової системи та створити умови для сталого економічного розвитку.

1. Castells M. The Rise of the Network Society. Oxford: Blackwell, 1996. 121c.

2. Methodological approaches to assessing the efficiency of an enterprise in the context of economic security / I. I. Rumyk, P. Puzyrova, O. V. Khaliliaeva, K. S. Semenov // Формування ринкових відносин в Україні. 2024. № 9 (280). С. 98-106.

3. Olshanska O. Financing innovative activities as a factor of ensuring financial and economic security of industrial enterprises in the conditions of continuous development / O. Olshanska, P. Puzyrova // Формування ринкових відносин в Україні. 2021. № 11 (246). С. 42-50.
4. Organizational and economic mechanism of a business security as a guarantee of its sustainable development / V. Tkachenko, I. Tkachenko, P. Puzyrova, A. Klochko // Virtual Economics. 2019. Vol. 2. No. 4. P. 71-85.
5. Tkachenko V. Fundamentals of financial and economic security management of Ukrainian enterprises / V. Tkachenko, I. Tkachenko, P. Puzyrova // Research Papers in Economics and Finance. 2020. Vol. 4. No. 2. P. 41-51.
6. Барановський О. І. Фінансова безпека банківської системи України. Київ: Київський національний економічний університет, 2004. 459.
7. Варналій З. С. Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації: монографія. Київ: Знання України, 2020. 423 с.
8. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : [монографія] / Васильців Т.Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. Львів: Арал, 2012. 386 с.
9. Гальчинський О. Економічна безпека України: сутність та напрямки забезпечення. Київ: НІСД, 2001. С. 38-51.
10. Дубницький В. І. Теоретико-методологічні аспекти забезпечення економічної та інформаційної безпеки регіону в умовах цифрової трансформації / В. І. Дубницький, Н. Ю. Науменко, О. В. Овчаренко // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2021. № 3. С. 78-87.
11. Інноваційний дизайн фінансово-управлінського обліку та впливу міграції населення на розвиток агропідприємств в умовах безпекових та інформаційних ризиків / Л. Бондарчук, Н. Мазур, Т. Р. Цалко, М. Коваленко, Н. М. Заріцька, П. В. Пузирьова // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2023. Т. 5 (52). Р. 481-493.
12. Кузьмін О. Є. Управління економічною безпекою підприємства: теорія, методологія, практика. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 345 с.
13. Кульчицький І. І. Цифрова економіка та економічна безпека підприємства: стратегії управління. Актуальні питання економічних наук, 2024, №6. С. 115-123.
14. Левченко О. М. Діагностика системи управління фінансово-економічною безпекою конкурентоспроможних підприємств агропродовольчої сфери в умовах цифровізації / О. М. Левченко, М. О. Вовк, Н. І. Юрченко, А. Р. Гаврилук // Агросвіт. 2024. № 4. С. 22-30.
15. Ліхоносова Г. С. Інструменти зміцнення економічної безпеки: цифровізація та усунення соціально-економічного відторгнення / Г. С. Ліхоносова // Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 19. С. 16-21.
16. Ліхоносова Г. С. Фінансова безпека країни в умовах цифровізації соціально-економічних процесів / Г. С. Ліхоносова // Часопис економічних реформ. 2023. № 2. С. 48-53.
17. Луніна І. О. Бюджетна безпека України: теоретичні та практичні аспекти. Київ: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2010. 231 с.
18. Мунтян В.І. Економічна безпека України. К.: Видавництво КВІЦ, 1999. 464 с.
19. Пирожков С. І. Національна безпека України: еволюція стратегічного мислення та забезпечення. Київ: НІСД, 2009. С. 435.
20. Пузирьова П. В. Основи управління фінансово-економічною безпекою підприємств в сучасних умовах / П. В. Пузирьова // Світ економічної науки : збірник тез доповідей за матеріалами міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування, м. Тернопіль, 30 жовтня 2019 року. Вип. 17. Тернопіль : ФО-П Шпак В. Б., 2019. С. 31-33.
21. Пузирьова П. В. Фінансово-економічна безпека, як фактор забезпечення розвитку підприємств / П. В. Пузирьова // Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів і права : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 12 липня 2019 року. У 2 ч. Ч. 2. Полтава : ЦФЕНД, 2019. С. 61-62.
22. Решетов С. Вплив цифрової трансформації економіки на економічну безпеку / С. Решетов, Ю. Полусмяк // Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку. 2022. Вип. 4. С. 8-16.
23. Садовський Є. П. Забезпечення економічної безпеки інноваційних кластерів як основна передумова їх функціонування та розвитку / Є. П. Садовський // Проблеми реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права в Україні : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 8 жовтня 2024 року / відп. ред. А. Ю. Олійник, Ю. В. Оніщик. Київ : КНУТД, 2024. С. 291-296.

24. Чаговець Л. О. Цифровізація як чинник соціально-економічного розвитку та економічної безпеки держави / Л. О. Чаговець, В. В. Чаговець // *Комунальне господарство міст. Серія : Технічні науки та архітектура*. 2023. Т. 6. С. 21-26.

25. Шкарлет С. Трансформація системи фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах цифрової економіки / С. Шкарлет, І. Садчикова // *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 3. С. 264-276.

26. Штангрет І. А. Інформаційне забезпечення розвитку системи економічної безпеки промислового підприємства в умовах цифрової трансформації економіки / І. А. Штангрет // *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2023. Вип. 4. С. 110-115.

1. Castells M. *The Rise of the Network Society*. Oxford: Blackwell, 1996. 121с.
2. Methodological approaches to assessing the efficiency of an enterprise in the context of economic security / I. I. Rumyk, P. Puzyrova, O. V. Khaliliaeva, K. S. Semenov // *Формування ринкових відносин в Україні*. 2024. № 9 (280). С. 98-106.
3. Olshanska O. Financing innovative activities as a factor of ensuring financial and economic security of industrial enterprises in the conditions of continuous development / O. Olshanska, P. Puzyrova // *Формування ринкових відносин в Україні*. 2021. № 11 (246). С. 42-50.
4. Organizational and economic mechanism of a business security as a guarantee of its sustainable development / V. Tkachenko, I. Tkachenko, P. Puzyrova, A. Klochko // *Virtual Economics*. 2019. Vol. 2. No. 4. P. 71-85.
5. Tkachenko V. Fundamentals of financial and economic security management of Ukrainian enterprises / V. Tkachenko, I. Tkachenko, P. Puzyrova // *Research Papers in Economics and Finance*. 2020. Vol. 4. No. 2. P. 41-51.
6. Baranovskiy O. I. *Finansova bezpeka bankivskoi systemy Ukrainy*. Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet, 2004. 459.
7. Varnalii Z. S. *Ekonomichna ta finansova bezpeka Ukrainy v umovakh hlobalizatsii: monohrafiia*. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2020. 423 s.
8. Vasylytsiv T.H. *Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriemstv Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zabezpechennia : [monohrafiia]* / Vasylytsiv T.H., Voloshyn V. I., Boikevych O. R., Karkavchuk V. V., [za red. T.H. Vasylytsiva]. Lviv: Aral, 2012. 386 s.
9. Halchynskiy O. *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist ta napriamky zabezpechennia*. Kyiv: NISD, 2001. S. 38-51.
10. Dubnytskyi V. I. *Teoretyko-metodolohichni aspekty zabezpechennia ekonomichnoi ta informatsiinoi bezpeky rehionu v umovakh tsyfrovoy transformatsii* / V. I. Dubnytskyi, N. Yu. Naumenko, O. V. Ovcharenko // *Derzhava ta rehiony. Seriya : Ekonomika ta pidpriemnytstvo*. 2021. № 3. S. 78-87.
11. *Innovatsiinyi dyzain finansovo-upravlinskoho obliku ta vplyvu mihratsii naselennia na rozvytok ahropidpriemstv v umovakh bezpekovykh ta informatsiinykh ryzkyv* / L. Bondarchuk, N. Mazur, T. R. Tsalko, M. Kovalenko, N. M. Zaritska, P. V. Puzyrova // *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*. 2023. Т. 5 (52). P. 481-493.
12. Kuzmin O. Ye. *Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva: teoriia, metodolohiia, praktyka*. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 2011. 345 s.
13. Kulchitskyi I. I. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka pidpriemstva: stratehiia upravlinnia. Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, 2024, №6. S. 115-123.
14. Levchenko O. M. *Diahnostyka systemy upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu konkurentospromozhnykh pidpriemstv ahroprodovolchoi sfery v umovakh tsyfrovizatsii* / O. M. Levchenko, M. O. Vovk, N. I. Yurchenko, A. R. Havryliuk // *Ahrosvit*. 2024. № 4. S. 22-30.
15. Likhonosova H. S. *Instrumenty zmitsnennia ekonomichnoi bezpeky: tsyfrovizatsiia ta usunen-nia sotsialno-ekonomichnoho vidtorhnennia* / H. S. Likhonosova // *Investytzii: praktyka ta dosvid*. 2023. № 19. S. 16-21.
16. Likhonosova H. S. *Finansova bezpeka krainy v umovakh tsyfrovizatsii sotsialno-ekonomichnykh protsesiv* / H. S. Likhonosova // *Chasopys ekonomichnykh reform*. 2023. № 2. S. 48-53.
17. Lunina I. O. *Biudzhetna bezpeka Ukrainy: teoretychni ta praktychni aspekty*. Kyiv: Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy, 2010. 231s.
18. Muntiiian V.I. *Ekonomichna bezpeka Ukrainy*. K.: Vydavnytstvo KVITs, 1999. 464 s.
19. Pyrozhekov S. I. *Natsionalna bezpeka Ukrainy: evoliutsiia stratehichnoho myslennia ta zabezpechennia*. Kyiv: NISD, 2009. S. 435.

20. Puzyrova P. V. Osnovy upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv v suchasnykh umovakh / P. V. Puzyrova // Svit ekonomichnoi nauky : zbirnyk tez dopovidei za materialamy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii ekonomichnoho spriamuvannia, m. Ternopil, 30 zhovtnia 2019 roku. Vyp. 17. Ternopil : FO-P Shpak V. B., 2019. S. 31-33.
21. Puzyrova P. V. Finansovo-ekonomichna bezpeka, yak faktor zabezpechennia rozvytku pidpriemstv / P. V. Puzyrova // Suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy rozvytku ekonomiky, obliku, finansiv i prava : zbirnyk tez dopovidei Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Poltava, 12 lypnia 2019 roku. U 2 ch. Ch. 2. Poltava : TsFEND, 2019. S. 61-62.
22. Reshetov S. Vplyv tsyfrovoy transformatsii ekonomiky na ekonomichnu bezpeku / S. Reshetov, Yu. Polusmiak // Menedzhment ta pidpriemnytstvo: trendy rozvytku. 2022. Vyp. 4. S. 8-16.
23. Sadovskiy Ie. P. Zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky innovatsiinykh klasteriv yak osnovna peredumova yikh funktsionuvannia ta rozvytku / Ie. P. Sadovskiy // Problemy realizatsii prav, svobod i zakonnykh interesiv subiektiv prava v Ukraini : materialy II Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Kyiv, 8 zhovtnia 2024 roku / vidp. red. A. Yu. Oliinyk, Yu. V. Onishchuk. Kyiv : KNUTD, 2024. S. 291-296.
24. Chahovets L. O. Tsyfrovizatsiia yak chynnyk sotsialno-ekonomichnoho rozvytku ta ekonomichnoi bezpeky derzhavy / L. O. Chahovets, V. V. Chahovets // Komunalne hospodarstvo mist. Seria : Tekhnichni nauky ta arkhitektura. 2023. T. 6. S. 21-26.
25. Shkarlet S. Transformatsiia systemy finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva v umovakh tsyfrovoy ekonomiky / S. Shkarlet, I. Sadchykova // Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia. 2019. № 3. S. 264-276.
26. Shtanhret I. A. Informatsiine zabezpechennia rozvytku systemy ekonomichnoi bezpeky promysloвого pidpriemstva v umovakh tsyfrovoy transformatsii ekonomiky / I. A. Shtanhret // Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia. 2023. Vyp. 4. S. 110-115.